

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут
кафедра трудового, екологічного та аграрного права

Н. Р. КОБЕЦЬКА

**ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДНОСИН:
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ
для підготовки до семінарських (практичних) занять**

студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право

м. Івано-Франківськ

2021

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 8 від 24.05.2018 року)

Рецензенти:

Зозуляк О. І. доктор юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Багай Н. О., кандидат юрид. наук, доцент, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Зміст та нормативно-правові джерела оновлені станом на 1.01.2021 р.

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Договірне регулювання екологічних відносин» спрямована на формування у студентів необхідних юридичних знань договірного регулювання екологічних відносин в Україні, з'ясування специфіки укладення, виконання і забезпечення договорів, що опосередковують відносини у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з метою належного використання відповідних положень в правозастосовній та правоохоронній діяльності. В процесі вивчення програмового матеріалу забезпечується поглиблене розуміння теорії договірного права з урахуванням специфіки застосування договірного регулювання в екологічних відносинах.

Значення інституту «договору» в екологічному праві двох останніх десятиліть неухильно зростає. Аналіз сучасного екологічного законодавства дає можливість виявити значну кількість договірних конструкцій, залучених до регулювання відносин, пов'язаних з використанням, відновленням, охороною природних ресурсів та довкілля в цілому. При цьому, договори, що опосередковують екологічні відносини характеризуються своїми особливостями, які, своєю чергою, зумовлені особливостями предметно-об'єктного складу цих договорів. Саме з'ясування особливостей предмету, сторін, змісту, форми, порядку укладення, зміни, припинення та виконання договірних еколого-правових зобов'язань є основним завданням при підготовці до семінарських (практичних) занять та підсумкового контролю.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань з попередньо визначених робочою навчальною програмою тем. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів, доповідей, дискусій. *Практичне заняття* – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

На заняттях з навчальної дисципліни «Договірне регулювання екологічних відносин» поєднуються форми проведення семінарських та практичних занять, фронтальне та індивідуальне опитування студентів, усна і письмова перевірка знань, детальний аналіз практичних завдань – реальних юридичних справ та фактів. Перелік тем семінарських занять визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Семінарські (практичні) заняття проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. Головна *мета* семінарських (практичних) занять — опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, формування вміння творчого застосування отриманих знань на практиці.

Цей посібник містить вимоги, питання, практичні завдання і перелік джерел для забезпечення підготовки студентів денної форми до семінарських (практичних) занять. До кожної теми, що виноситься для аналізу на семінарське заняття, подана коротка анотація, в якій вказується на чому потрібно зосередити увагу при вивченні теми. До тем також поданий перелік питань, що носять конкретний, деталізований характер і цим самим забезпечують глибше розуміння теми та акцентують увагу на основних положеннях законодавства, а також перелік спеціальної літератури та чинних нормативно-правових актів. До тем також включені практичні завдання, які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, що мали місце. При вирішенні практичних завдань, насамперед необхідно проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що підходять для врегулювання в даному

випадку. Вибравши норму, слід переконатись в її чинності та аутентичності тексту, перевірити межі дії, щоб впевнитись, що саме вона (чи кілька норм), стануть нормативною підставою правової кваліфікації. В процесі аналізу норми відбувається також її тлумачення, з'ясування змісту з урахуванням вивчених теоретичних положень. Правова кваліфікація представляє собою юридичну оцінку всієї сукупності фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. *Відповідь – вирішення практичних завдань повинна бути максимально повною, обґрунтованою, з посиланням на конкретні статті нормативно-правових актів та визначенням можливих варіантів вирішення, які можуть відрізнятися в залежності від зміни обставин.*

Підготовка до семінарських (практичних) занять не вимагає переписування в зошит підготовки до занять положень підручників чи статей нормативно-правових актів, однак для належних, обґрунтованих відповідей в зошиті мають бути вказані номери статей, їх положення, висновки та анотації наукових джерел, які використовуються при відповідях.

*Основою підготовки до занять виступають такі базові **навчальні та наукові джерела:***

1. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2008. <http://www.yuricom.com/files/content/Dzera - Zagalna.pdf>
2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. Київ: Алерта, 2012. http://info-library.com/book/4_Dogovori_v_ekologichnomy_pravi_Ukraini.html
3. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2016.
4. Договір як універсальна правова конструкція: монографія / за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2012. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2013/dogovor_2012.pdf
5. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. <http://personal.pu.if.ua/depart/nadiia.kobetska/resource/file/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

ЗАНЯТТЯ 1 (2 ГОД).

ТЕМА: ОСОБЛИВОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОГОВІРНИХ ФОРМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДНОСИН

Тривалий час, з урахуванням міжгалузевого розмежування правових засобів, договір визнавався особливим засобом регулювання приватно-правових галузей і теорія договірної регулювання напрацьовувалась виключно представниками цивільно-правової науки. Однак сьогодні йде мова про те, що договір є універсальним засобом регулювання. Він застосовується в різних галузях права, хоча питома вага договірної регулювання для різних галузей є різною.

Екологічне право, яке традиційно належить до сфери публічного права, теж перейняло договірну форму регулювання. Аналіз договорів, що задіяні в регулюванні екологічних відносин, слід почати зі звернення до матеріалу вивченого в навчальних дисциплінах «Цивільне право України», «Господарське право України». На базі отриманих попередньо знань необхідно з'ясувати загальне поняття та особливості договорів, їх основні характеристики, класифікацію.

При вивченні даної теми студенти повинні проаналізувати законодавство, наукову та навчальну літературу та виявити необхідність, підстави та переваги застосування договірної форми до регулювання екологічних відносин. Далі слід визначити загальний перелік договорів, можливість укладення яких передбачена екологічним законодавством: договори оренди, концесії природних ресурсів, угоди про розподіл продукції, угоди на здійснення природоохоронних заходів, аудиторські, страхові, експертні, інформаційні та інші договори про надання послуг, угоди щодо продажу квот на викиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище тощо. Для системного їх аналізу потрібно провести класифікацію за традиційними цивільно-правовими критеріями.

При цьому, основну увагу варто зосередити на класифікації договорів за предметом еколого-правового регулювання: а) договірні відносини природокористування, б) договірні відносини охорони навколишнього природного середовища (довкілля), в) договірні відносини забезпечення екологічної безпеки.

Питання для обговорення:

1. Соціальна цінність і переваги договірної регулювання екологічних відносин.
2. Особливості договорів, що опосередковують екологічні відносини.
3. Нормативно-правове закріплення договірної регулювання екологічних відносин.
4. Перелік сучасних договірних форм регулювання екологічних відносин.
5. Класифікація договорів за загальними цивільно-правовими критеріями (за розподілом прав і обов'язків; за ознакою наявності чи відсутності зустрічного задоволення; за ступенем свободи сторін; за моментом виникнення; за змістом діяльності).
6. Класифікація договорів за еколого-правовими критеріями.
7. Співвідношення договорів в екологічному праві з цивільно-правовими договорами та адміністративними актами.
8. Класифікація договорів за предметом екологічного права.

Практичне завдання:

З метою перевірки додержання договору про умови ведення мисливського господарства Київсько-Святошинським держлісгоспом обласне управління лісового господарства витребувало дані первинного обліку чисельності та використання мисливських тварин в районі, про стан їх захворюваності, оскільки лише за один мисливський сезон на території району виявлено падіж кількох парнокопитних тварин, що завдало збитків більш як на 10 тис. грн.

Внаслідок перевірки виявлено, що такі дані мисливським господарством не ведуться. На підстав цього Київське обласне управління лісового господарства винесло рішення про розірвання договору. Останнє оскаржило рішення обласного управління до суду. В

обґрунтування скарги зазначалося, що державне управління, в порушення умов договору, не надало визначеною угодою відповідно організаційну, методичну, ветеринарно-медичну допомогу у веденні мисливського господарства.

Ознайомтесь з Типовим договором про умови ведення мисливського господарства (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0980-20#Text>). Проведіть аналіз цього договору з такими критеріями: призначення та регулятивна цінність; приналежність до відповідних класифікаційних груп; приналежність до предмету регулювання екологічного права.

Визначте права та обов'язки сторін за цим договором.

Вирішіть справу.

Література:

1. Рудень О. В. Правове регулювання екологічних договірних відносин в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2015
2. Семків В. В. Договори у сфері використання природних ресурсів: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2013
3. Краснова М. Теоретико-правові питання поняття та видів договорів в екологічному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Юридичні науки. 2010. Вип. 84. http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/N_84_2010_Krasnova.pdf
4. Кобецька Н. Р. Договори використання природних ресурсів у системі договірного регулювання екологічних відносин. *Часопис Київського університету права*. 2015/1. http://kul.kiev.ua/images/chasop/2015_1/CHAS15_1.pdf
5. Кахацька О. Екологічні договірні відносини в предметі екологічного права. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Юридичні науки. 2012. Вип. 92. file:///C:/Users/User/Downloads/VKNU_Yur_2012_92_25.pdf

Нормативно-правові акти:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- Господарський кодекс України від 16.01.2003 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
- Про відходи: Закон України від 5.03.1998. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.
- Кодекс України про надра від 27.07.1994. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>
- Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>
- Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>
- Водний Кодекс України від 06.06.1995 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
- Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
- Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>
- Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8.07.2011 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
- Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21.06.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 10.06.1992 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>

Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017.
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80>.

Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>

Про концесії: Закон України від 16.07.1999 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997-14>

Про страхування: Закон України від 4.10.2001 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>

ЗАНЯТТЯ 2-3 (4 ГОД).

ТЕМА: ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН НАДРОКОРИСТУВАННЯ.

Зважаючи на важливість і прибутковість гірничодобувної галузі, як найбільшого користувача надр, основним завданням гірничого законодавства в сучасних умовах є закріплення прозорого, конкурентного, недискримінаційного порядку набуття надр в користування, врахування інтересів нарокористувача і держави для максимально ефективної експлуатації надр на засадах сталого розвитку.

Договірні форми надрокористування сьогодні представлені угодами про розподіл продукції та угодами про умови користування надрами, а також договорами між підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи, та власниками землі.

При вивченні теми студенти повинні уявити правовий режим кожного з цих договорів.

Угода про розподіл продукції є однією з найбільш ефективних форм залучення іноземних інвестицій в розробку родовищ мінеральних ресурсів України. Студенти повинні, насамперед, проаналізувати Закон України «Про угоди про розподіл продукції» на предмет з'ясування об'єкту, сторін, строків, істотних умов, порядку укладення, виконання та забезпечення угод про розподіл продукції. Доцільно також на основі аналізу наукових джерел та практики укладення відповідних угод визначити проблемні питання їх правового режиму.

Окреме питання стосується угод про умови користування надрами, які сьогодні є невід'ємною частиною дозволу на користування надрами. На підставі аналізу відповідних нормативно-правових актів необхідно визначити зміст цих угод, їх регулятивну цінність.

Увагу слід приділити специфіці договірного механізму регулювання взаємовідносин між підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи, та власниками земельних ділянок, на яких ці роботи здійснюються, визначити права та обов'язки сторін таких договірних зобов'язань.

Питання для обговорення:

1. Види і загальні особливості договорів у відносинах надрокористування.
2. Правова природа угод про розподіл продукції. Соціально-правове значення запровадження інституту угод про розподіл продукції.
3. Поняття, сторони, об'єкт та предмет угоди про розподіл продукції.
4. Істотні умови угод про розподіл продукції. Екологічні і соціальні зобов'язання інвестора.
5. Умови та порядок укладення угод про розподіл продукції.
6. Виконання угоди про розподіл продукції. Контроль за її виконанням.
7. Угода про умови користування надрами: нормативно-правове закріплення.
8. Правова природа, суть і значення угод про умови користування надрами.
9. Порядок укладення угод про умови користування надрами.

10. Зміст угоди про умови користування надрами. Правові наслідки порушення (невиконання) умов.

11. Випадки договірної регулювання взаємовідносин між підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи, та власниками земельних ділянок.

12. Особливості укладення та змісту договорів між підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи, та власниками земельних ділянок.

Практичні завдання:

1. Ознайомтесь з проектом Угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах ділянки Олеська між державою Україна, компанією «Шеврон Юкрейн Б.В.» та ТОВ «Надра Олеська», зокрема, з положеннями щодо охорони довкілля (с. 118). Наскільки, на Вашу думку, вони ефективні?

2. Ознайомтесь з аналітико-експертним матеріалами (<https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/1/664570/>; <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/10/14/666230/>; <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-vpershe-uryad-pidpisuye-ugodi-pro-rozpodil-produkciyi-iz-peremozhchami-vidkritih-ta-prozorih-aukcioniv?fbclid=IwAR3etMHJQRUGO-INbgE-sJhmIYgz1onjlaeB5ERAwTVhkfyS4jNqtfOi8Ng>). Які основні проблеми формально-юридичного та суспільно-політичного характеру можна виявити щодо практики укладення угод про розподіл продукції?

3. ПАТ "Пивобезалкогольний комбінат "Крим" було надано спеціальний дозвіл на користування надрами від 28.12.2007 №4671, невід'ємною частиною якого є угода від 13.01.2011 №4671 про умови користування надрами. Згідно угоди надрокористувач зобов'язаний у встановленому законом порядку подавати щорічні звіти Державному науково-виробничому підприємству «Державний інформаційний геологічний фонд України» відповідно до форми державної статистичної звітності як підтвердження експлуатації корисних копалин.

7.04.2015 р. Державне науково-виробниче підприємство "Державний інформаційний геологічний фонд України" листом повідомило Державну службу геології та надр України, що інформація від надрокористувача щодо руху запасів не надходила. На підставі виявленого порушення Державною службою геології та надр України винесено наказ від 19.05.2015 №123 щодо зупинення дії спеціального дозволу на користування надрами, яким встановлено термін для усунення порушень законодавства про надра з боку відповідача – 30 календарних днів. По спливу встановленого часу жодної відповіді від надрокористувача не надходило.

Які наслідки порушення угоди про умови користування надрами? Які повинні бути подальші дії Державної служби геології та надр України

4. У зв'язку із освоєнням нових родовищ вугілля в межах Донецького басейну Міністерство енергетики та вугільної промисловості України звернулось із листом до Держгеонадра, в якому просило підготувати позови про зобов'язання власників земельних ділянок, на яких планується проведення розвідувальних робіт, укласти договори з Державним підприємством «Георозвідка». Обов'язок укласти такі договори Міністерство мотивувало суспільною важливістю проведення таких робіт, а також законодавством про підвищення престижності шахтарської праці.

Державна служба підготувала відповідні позови та звернулася з ними до суду. Власники земельних ділянок проти позовів заперечували, зазначивши, що в Україні діє принцип свободи договору, і жодним нормативним актом виключення із такого принципу у випадку освоєння нових вугільних родовищ не передбачено.

Надайте правову оцінку позиції Міністерства та Державної служби геології та надр України. Обґрунтуйте правову позицію власників земельних ділянок.

Підготуйте мотивувальну частину рішення суду.

Література:

1. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Н. Р. Малишева [та ін.]; за ред. Г. І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2012.
2. Коморний О. І. Договір про розподіл продукції: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2006. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06koicpa.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
3. Золотарьова Д. М. Правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2017. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12716/1/Zolotarova_2017.pdf
4. Кобецька Н. Р. Договірне регулювання надрокористування в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 3. http://www.lsej.org.ua/3_2015/30.pdf.
5. Золотарьова Д. М. Сутність права тимчасового користування землею для проведення розвідувальних робіт. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2014. № 10–2, т. 2. http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc10-2/part_2/12.pdf

Нормативно-правові акти:

- Земельний кодекс України від 25.10.2001, ст. 97 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/paran831#n831>
- Кодекс України про надра від 27.07.1994 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>
- Податковий кодекс України від 2.02.2010 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>
- Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>
- Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF>
- Про затвердження примірних угод про умови користування надрами: наказ Державної служби геології та надр України від 18 червня 2018 р <https://www.geo.gov.ua/primirmi-ugodi-pro-umovi-koristuvannya-nadrami/>

ЗАНЯТТЯ 4 (2 ГОД).

ТЕМА: ДОГОВОРИ ДОВГОСТРОКОВОГО ТИМЧАСОВОГО КОРИСТУВАННЯ ЛІСАМИ

Договірне регулювання відносин використання лісів базується на положеннях ст. 18 Лісового кодексу України. В сучасному його прояві договір довгострокового тимчасового користування лісами запроваджений новою редакцією Лісового кодексу України 8.02.2006 р.

Для з'ясування договірного регулювання відносин тимчасового користування лісами необхідним є звернення до матеріалу, вивченого в Екологічному праві України, зокрема, розуміння і співвідношення постійного, тимчасового довгострокового та тимчасового короткострокового користування лісами.

При підготовці теми студенти повинні з'ясувати законодавче регулювання та основні проблеми практики укладення і виконання відповідних договорів. З точки зору теорії договірного права увагу слід приділити розумінню цього договору, його співвідношенню з класичним договором оренди, виявити особливості еколого-правового режиму. Уясненню і тлумаченню підлягає ст. 18

Лісового кодексу України, а також підзаконні нормативно-правові акти, якими визначені окремі вимоги щодо укладення і змісту відповідних договорів.

Студенти повинні визначити істотні умови договору: предмет та об'єкт, термін дії, мета, плата за користування. Ознайомитись з вимогами, які чинне законодавство встановлює до користувачів (сторін договору) при користуванні лісовими ділянками для тих чи інших потреб.

У процесі аналізу прав і обов'язків довгострокових тимчасових користувачів слід проаналізувати судову практику, пов'язану з спірними питаннями реалізації права на зведення тимчасових будівель і споруд, а також обов'язком забезпечення безперешкодної реалізації права загального лісокористування.

Питання для обговорення:

1. Довгострокове тимчасове користування лісами в системі прав на ліси.
2. Порядок надання лісів в довгострокове тимчасове користування.
3. Сторони, предмет, термін дії і плата за користування лісовими ділянками в договорах довгострокового тимчасового користування лісами
4. Цільове використання лісів на підставі договору довгострокового тимчасового користування лісами: нормативно-правові вимоги.
5. Права і обов'язки довгострокових тимчасових лісокористувачів.

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте відкритий Реєстр договорів довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками

(http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article;jsessionid=59E27F7C8FB32119679A2798DA D5FCF0.app2?art_id=157223&cat_id=157220) на предмет цілей та строків дії договорів.

2. Проаналізуйте судові рішення (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/74538848>) на предмет відповідності об'єктивних обставин справи сутності договору довгострокового тимчасового користування лісами.

3. До державного лісогосподарського підприємства «Карпатські ліси» (далі – ЛП) звернулось приватне підприємство «Захід-тур» (далі – ПП) із проханням виділити частину лісових угідь та видати лісовий квиток для розміщення об'єктів спортивно-туристичного табору. ЛП погодилось на пропозицію. Сторони уклали договір про надання частини лісових угідь на місці залишених зрубів та згарища для розміщення капітальних об'єктів табору за умови, що ПП профінансує проведення лісорозведення на площі 70 га. Строк дії договору – 5 років. Договір було укладено і сторони почали його виконання.

Однак начальник територіального органу з питань лісового господарства, дізнавшись про вказаний договір, направив ЛП вимогу про його розірвання, оскільки її укладено з порушенням чинного законодавства. У відповіді начальнику управління директор ЛП зазначив, що він уклав договір відповідно до статуту ЛП, відповідно до якого воно має право видавати лісові квитки для розміщення туристичних таборів та баз відпочинку.

Визначте особливості користування лісами на умовах договору і на умовах лісового квитка. Надайте правову оцінку договору, укладеному ЛП і ПП. Які подальші дії сторін в цій ситуації?

Література:

1. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.]; за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2009.

2. Мікулін Д. М. Правове регулювання довгострокового тимчасового користування лісами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2017.
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12571/1/Mikulin_2017.pdf

3. Кобецька Н. Р. Договірне регулювання довгострокового тимчасового користування лісами. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3361/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2015.pdf

4. Мікулін Д. М. Щодо проблеми визначення природи договору довгострокового тимчасового користування лісами. *Право і суспільство*. 2015. № 5-2 (2). http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/5_2_2015/part_2/21.pdf

Нормативно-правові акти:

Земельний кодекс України від 25.10.2001, ст. 97 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/para%2Fn831>

Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

Податковий кодекс України від 2.02.2010 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Правила використання корисних властивостей лісів, затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.08.2012 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12>

Про затвердження Примірного договору тимчасового довгострокового користування лісами: наказ Мінагрополітики від 7.09.2012 р. http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=102674&cat_id=98685

Реєстр договорів довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article.jsessionid=59E27F7C8FB32119679A2798DAD5FCF0.app2?art_id=157223&cat_id=157220

ЗАНЯТТЯ 5-6 (4 ГОД).

ТЕМА: ДОГОВОРИ ОРЕНДИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ

Особливості договірної конструкції оренди водних об'єктів уперше були визначені ст. 51 Водного кодексу України від 6.06.1995 року. Однак у процесі оформлення договорів оренди водних об'єктів суб'єкти правовідносин стикалися з низкою проблем, які були зумовлені об'єктивними (недосконалістю законодавчого регулювання) і суб'єктивними чинниками. З 1995 року ст. 51 зазнала неодноразових змін, спрямованих на вдосконалення правового регулювання відносин оренди водних об'єктів. Для розуміння сутності цього інституту слід ознайомитись з попередніми редакціями статті та встановити особливості правового регулювання оренди водних об'єктів на різних етапах.

У процесі вивчення діючого правового механізму оренди водних об'єктів треба зосередити увагу на особливостях об'єкту оренди, обмеженнях на передачу в оренду водних об'єктів, порядку передачі в оренду водних об'єктів, цільовому характері орендних відносин тощо.

Важливим є питання змісту договірної зобов'язання. Особливі проблеми при орендному користуванні водними об'єктами пов'язані з обмеженням доступу до водних об'єктів іншим громадянам. Саме тому окремо слід дослідити механізм здійснення загального водокористування на орендованих водних об'єктах, відповідальність орендаря за незаконні обмеження права загального водокористування.

Питання для обговорення:

1. Становлення правового регулювання оренди водних об'єктів.
2. Об'єкт та сторони договору.
3. Порядок надання водного об'єкту в оренду.
4. Цільовий характер орендного використання водних об'єктів.
5. Права і обов'язки орендаря.

6. Забезпечення безперешкодного здійснення громадянами права загального водокористування на орендованих водних об'єктах.
7. Особливості правового регулювання оренди рибогосподарських водних об'єктів.
8. Проблеми практики укладення і виконання договорів оренди водних об'єктів.

Практичні завдання:

1. Ознайомтеся з судовим рішенням (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/79545415>) по справі про поновлення договорів оренди землі та водного об'єкту на предмет відповідності положенням водного законодавства України.

2. Самостійно знайдіть приклад судової справи, пов'язаної з порушенням права загального водокористування орендарем водного об'єкта та наведіть посилання на судове рішення.

3. Підприємство «Водолій» звернулося до обласної Ради народних депутатів з проханням надати в користування ставок на умовах оренди у лікувальних та оздоровчих цілях. Підприємству було відмовлено. Підстави були такі: по-перше, оренда водних об'єктів не регулюється законодавством; по-друге, ставки в користування надаються тільки з метою риборозведення; по-третє, користування може здійснювати тільки фізична особа.

Підприємство звернулося з позовом до суду. Чи підлягає позов задоволенню? Обґрунтуйте відповідь?

Література:

1. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / Н.О.Багай, Н.Р.Кобецька, І.В.Мироненко [та ін.]; за заг. ред. Н.Р. Кобецької. Київ Юрінком Інтер, 2010.

2. Мірошниченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009.

3. Семків В. В. Про предмет договору оренди водного об'єкта. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*: зб. наук. статей. Івано-Франківськ, 2012. Вип. XXVIII. <https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/issue/view/95/37>

4. Кобецька Н. Р. Становлення законодавчого регулювання та особливості оренди водних об'єктів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2013. Вип. 5. Том 1. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3594/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2013.pdf

5. Костюченко М. С. Порядок та підстави припинення оренди водних об'єктів за законодавством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 4. Том 1.

Нормативно-правові акти:

Водний Кодекс України від 06.06.1995 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>

Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>

Про затвердження Типового договору оренди водних об'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/420-2013-%D0%BF>

Про затвердження Методики визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 28.05.2013 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0986-13>

ЗАНЯТТЯ 7 (2 ГОД).

ТЕМА: ДОГОВОРИ У ВІДНОСИНАХ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ТВАРИННОГО СВІТУ

Договірні форми регулювання представлені й у відносинах використання об'єктів тваринного світу. Про договори як засоби регулювання йдеться в ст. 21, 22 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» та ст. 30 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів».

У процесі дослідження договору про умови ведення мисливського господарства слід пригадати програмовий матеріал навчальної дисципліни «Екологічне право України» та з'ясувати розуміння категорій: мисливське господарство, мисливство, полювання, мисливські угіддя. Аналіз договору передбачає визначення сторін, об'єкту, терміну дії, порядку укладення. Важливим є питання прав та обов'язків сторін та їх реалізації. Слід також встановити процедуру укладення договору та її місце в загальному порядку надання в користування мисливських угідь.

Ще одним договором, який регулює відносини між сторонами в цій сфері, є договір між власниками або користувачами земельних ділянок і користувачами мисливських угідь у випадку, коли користувач мисливських угідь не є власником чи користувачем земельних ділянок, на яких вони розміщені. Оскільки законодавство не містить детального його регулювання, слід, на основі аналізу наукових джерел, з'ясувати можливий в цих випадках вид договірних зобов'язань і деталізувати їх зміст.

Законом України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» вперше запроваджено також можливість укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів, практика укладення яких поки що мінімальна. В процесі їх аналізу необхідно визначити регулятивну цінність таких договорів, значення та зміст.

Питання для обговорення:

1. Законодавче закріплення договірних форм використання мисливських угідь та спеціального використання водних біоресурсів.
2. Сторони, об'єкт та строк дії договору про умови ведення мисливського господарства.
3. Права і обов'язки сторін за договором про умови ведення мисливського господарства.
4. Порядок укладення договору про умови ведення мисливського господарства.
5. Договірні відносини між власниками земельних ділянок і користувачами мисливських угідь.
6. Особливості укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів.

Практичні завдання:

1. Ознайомтеся з рішеннями Вищого господарського суду України (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/87624674>) в частині визнання недійсним договору про умови ведення мисливського господарства. Які підстави для визнання цього договору недійсним встановлені в рішенні? Яке значення надається згоді землевласників на ведення мисливського господарства в межах їх земельних ділянок?

2. Розпорядженням Івано-Франківської обласної ради від 9.09.2001 р. № 39-р «Про надання в користування мисливських угідь області» закріплено положення про передачу в користування Івано-Франківській обласній організації Українського товариства мисливців і рибалок мисливські угідь терміном на 15 років. На сесії обласної ради від 7.11.2001 р. прийнято рішення «Про затвердження розпорядження обласної ради від 9.09.2001 р. № 39-р «Про надання в користування мисливських угідь області». 3.02.2002 р. між Івано-Франківським обласним управлінням лісового господарства та Івано-Франківським МРВП УТМР укладено договір про умови ведення

мисливського господарства, в п. 3.1 якого передбачено, що даний договір набирає чинності з моменту його підписання. Відповідно до п.1.1. договору від 3.02.2002 р. його предметом є мисливські угіддя, надані за рішенням обласної ради терміном на 15 років.

В юридичну консультацію звернувся Голови президії Івано-Франківської обласної організації Українського товариства мисливців і рибалок із запитом про роз'яснення наступних питань:

1. З якого часу користувачі мисливськими угіддями набули права на користування мисливськими угіддями:

- з часу прийняття розпорядження обласної ради від 9.09.2001 р.;

- з часу прийняття рішення сесії обласної ради від 7.11.2001 р.;

- з часу підписання договору «Про умови ведення мисливського господарства» від 3.02.2002р.?

2. Яка дія договору «Про умови ведення мисливського господарства» - з часу його підписання, чи з часу прийняття рішення сесії обласної ради, незалежно від часу його підписання?

3. Коли, в даному випадку, закінчився термін користування мисливськими угіддями?

Надайте юридичну консультацію щодо поставлених питань.

Література:

1. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г.І. Балюк, О.О. Погрібний, Ю.С. Шемшученко [та ін.] , за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2010.

2. Мірошниченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009.

3. Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017.

4. Томин О. О. Договір про умови ведення мисливського господарства: публічно-правовий аспект. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2014. Вип. 9. <https://visnyk.iful.edu.ua/випуск-журналу-№9/договір-про-умови-ведення-мисливсько/>

5. Томин О. О. Поняття та зміст договору про умови ведення мисливського господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: Серія: Право. 2014. Вип. 24. Т. 3. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7052/1/Поняття%20та%20зміст%20договору%20про%20умови%20ведення%20%20мисливського%20господарства..pdf>

6. Кобецька Н. Р. Договори у відносинах користування мисливськими угіддями. *Право і суспільство*. 2014. № 1–2. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1-2_2014/23.pdf

Нормативно-правові акти:

Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8.07.2011 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>

Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дублікату та анулювання зазначеного дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/801-2013-%D0%BF>

Про затвердження Типового договору про умови ведення мисливського господарства: наказ Міністерства лісового господарства України від 12.12.1996
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0735-96>

Типовий договір на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), який укладається за результатами проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1139-2019-%D0%BF#n113>

ЗАНЯТТЯ 8 (2 ГОД).

ДОГОВОРИ У ВІДНОСИНАХ ОХОРОНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЛІСІВ, ВОД, ТВАРИННОГО СВІТУ, ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Екологічні договірні відносини в сфері охорони навколишнього природного середовища (природоохоронні договірні відносини) мають свою специфіку, пов'язану здебільшого із предметом договорів, у межах яких вони реалізуються. Предметом таких відносин виступають виконання природоохоронних заходів (робіт, послуг), які здійснюються як в процесі реалізації права спеціального природокористування, в тому числі й на особливо цінних територіях, так і самостійно як додаткове екологічне зобов'язання.

У процесі вивчення відповідної теми студенти на основі аналізу навчальної і наукової літератури повинні з'ясувати види, особливості, зміст, порядок укладення і виконання договірних зобов'язань у відносинах забезпечення охорони та відновлення довкілля.

Зокрема, докладному аналізу підлягають:

-- договори, що забезпечують реалізацію заходів щодо відновлення та оздоровлення довкілля та окремих природних ресурсів: лісовідновлювальні, меліоративні, водоохоронні, щодо проведення рекультивациі земель тощо;

- договори, що забезпечують виконання обов'язків суб'єктів екологічних правовідносин з метою здійснення природоохоронних заходів, зокрема, під час реалізації загальнодержавних чи місцевих природоохоронних програм;

- договори, що забезпечують охоронні зобов'язання щодо особливо цінних об'єктів та територій, які відповідно з чинним законодавством мають форму охоронного зобов'язання.

Питання для обговорення:

1. Особливості та види договорів у сфері охорони та відновлення довкілля, природних об'єктів та комплексів.
2. Правове регулювання меліоративних, водо-, лісо-, атмосфероохоронних та інших природоохоронних договорів.
3. Договірні відносини щодо реалізації природоохоронних заходів.
4. Порядок фінансування здійснення природоохоронних заходів на договірних засадах.
5. Договори про державно-приватне партнерство як форма забезпечення виконання природоохоронних заходів.
6. Охоронні зобов'язання власників і користувачів земельних ділянок, на яких розміщені об'єкти та території природно-заповідного фонду.

Практичні завдання:

1. Ознайомтеся з рішенням Вищого господарського суду України (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/298084501>) на предмет розуміння правової природи, змісту та наслідків порушення умов підписаного охоронного зобов'язання.

2. За рішенням Житомирської обласної ради передбачено в наступному році провести в межах територій землевласників і землекористувачів деяких районів області заходи щодо охорони земель від підтоплення і зсувів, відведення та очищення стічних вод. Проекти з проведення зазначених заходів доручено розробити обласному землевпорядному управлінню та НДІ “Житомирземлепроект” та на їх підставі укласти договори із землевласниками та землекористувачами.

Прокурор області оскаржив таке рішення.

Дайте правову характеристику угод, які передбачається укласти.

Література:

1. Мороз Л. Н. Улучшение природных ресурсов: Договорные отношения. Минск, 1994.
2. Бобкова А. Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04, 12.00.06. Київ, 2001.
3. Ситник В. О. Правове регулювання меліорації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 1996.
4. Ніжніченко О. А. Правове регулювання екологічного стимулювання в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2014.
5. Лозицька К. О. Правове регулювання інвестування в навколишнє природне середовище в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2015.

Нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Господарський кодекс України від 16.01.2003 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

Водний Кодекс України від 06.06.1995 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>

Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8.07.2011 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 10.06.1992 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>

Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21.06.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>

Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>

Про затвердження Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища: наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 21.05.2002 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0994-15>

Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/163-2011-%D0%BF>

Про затвердження Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>

Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України: наказ Мінприроди України від 6.07.2005 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0829-05>

Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 25.02.2013 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13>

Охоронне зобов'язання

[HTTPS://UPLOAD.WIKIMEDIA.ORG/WIKIPEDIA/COMMONS/5/51/%D0%9E%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B5_%D0%B7%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B2%27%D1%8F%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_\(%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA\).PDF](HTTPS://UPLOAD.WIKIMEDIA.ORG/WIKIPEDIA/COMMONS/5/51/%D0%9E%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B5_%D0%B7%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B2%27%D1%8F%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_(%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA).PDF)

Охоронне зобов'язання

HTTP://WWW.GREENKIT.NET/MEMBERS/PE4ENEG/PZFLP/SOKOLN-POMMIRK/OKHSOKPOM/IMAGE_VIEW

ЗАНЯТТЯ 9 (2 ГОД). ДОГОВІРНІ КОНСТРУКЦІЇ У ВІДНОСИНАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Договірні відносини із забезпечення екологічної безпеки реалізуються в межах заходів, спрямованих на охорону і захист довкілля, життя і здоров'я людей від техногенних та природних надзвичайних ситуацій. Такі відносини виникають на умовах кількох підстав. З одного боку, на підставі екологічного ризику, який присутній при експлуатації об'єктів підвищеної екологічної небезпеки. З іншого, на підставі реалізації спеціальної право- та дієздатності, яка зобов'язує укласти спеціальні види договорів – екологічного аудиту, екологічного страхування тощо на підставі норм законів України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», «Про екологічний аудит», «Про відходи», «Про охорону земель» тощо.

При підготовці до заняття студенти повинні проаналізувати основні види договорів, що передбачені законодавством про екологічну безпеку.

Увагу треба зосередити на загальному аналізі договорів, які регулюють спеціальну екологічну правосуб'єктність у межах прийнятного ризику, забезпечують попередження виникнення шкоди; дозволяють ліквідувати наслідки надзвичайних екологічних (техногенних) ситуацій.

Слід також провести детальний аналіз конкретних різновидів договорів щодо проведення екологічного аудиту, екологічного декларування і паспортизації підприємств, розробки і обґрунтування екологічних нормативів, поводження з відходами (збирання, перевезення, утилізації), страхування екологічних ризиків, проведення заходів відновлювального характеру тощо.

Питання для обговорення:

1. Особливості, загальна характеристика і види договірних зобов'язань у сфері забезпечення екологічної безпеки.
2. Договірне регулювання відносин поводження з відходами: договори підряду, надання послуг, перевезення.
3. Правове регулювання договорів страхування екологічних ризиків. Законодавче закріплення обов'язкового страхування.

4. Договори екологічного аудиту.
5. Договірні відносини у сфері забезпечення екологічної безпеки об'єктів підвищеної небезпеки.

Практичні завдання:

1. У межах території біосферного заповідника «Асканія-Нова» вирішено здійснити низку природоохоронних заходів за кошти Державного фонду охорони навколишнього природного середовища. З цією метою адміністрація заповідника звернулася з клопотанням до Мінприроди України. Міністерство відмовило у наданні коштів на зазначені цілі вказавши, що згідно з Положенням про заповідник адміністрація має право формувати власні кошти та фінансувати за їх рахунок проведення природоохоронних заходів на території заповідника.

Адміністрація заповідника звернулася до Кабінету Міністрів України з клопотанням посприяти у фінансуванні заходів відновлення територій, знищених внаслідок пожеж від літньої спеки, а також про можливість залучення коштів на такі потреби благодійного фонду «Міранда», який запропонував свою допомогу на засадах популяризації його ім'я (назви) та символіки.

Дайте аналіз фінансово-договірних засад використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища та благодійних фондів для потреб охорони довкілля. Вирішіть справу.

Література:

1. Шоха Т. П. Правове регулювання екологічного страхування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 Київ, 2013.
2. Гурська Г. А. Правові засади організації та здійснення екологічного аудиту в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2010.
3. Шершун С. Удосконалення механізму законодавчого регулювання екологічного аудиту. *Национальный юридический журнал*. 2014. № 6 <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/6/42.pdf>
4. Луцишин Г. М. Становлення екологічного страхування. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.14. http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2010/20_14/99_Luc.pdf
5. Олещенко І. Проблеми правового регулювання екологічного страхування в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/17.pdf>
6. Романчук А. Л., Рилєєв С. В. Питання екологічної спрямованості інвестиційної діяльності в Україні. *Інвестиції, інновації в економіці*. 2015. Вип. 2 (58). <http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2015/v2/8.pdf>

Нормативно-правові акти:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- Господарський кодекс України від 16.01.2003 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
- Про відходи: Закон України від 5.03.1998. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.
- Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21.06.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>
- Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
- Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017.

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80>.

Про страхування: Закон України від 4.10.2001 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>

Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів: постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF>

Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру: постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1788-2002-%D0%BF>

Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»: постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/979-2013-%D0%BF>

Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів: постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1219-2002-%D0%BF>

Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою: постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981-2013-%D0%BF>